

Komið er fram nýtt frumvarp um breytingar á lögum um fæðingar- og foreldraorlof, þingskjal 56 – 56. mál. Hér að neðan er viðhorf Félags um foreldraorlofsrétti til málsins þar sem hver grein er tekin fyrir.

Grein 1.: Ef forsjárlaust foreldri nýtir ekki rétt sinn getur það foreldri sem fer með forsjá barnsins sótt um sérstakan aukastyrk úr fæðingarorlofssjóði. Fjárhæð styrksins skal svara til fæðingarorlofs í þrjá mánuði.

Það hefur ætíð verið hornsteinn umræðunnar um fæðingarorlof að orlofsrétturinn geti ekki verið framseljanlegur milli foreldra, en ofangreint frumvarp leggur það til í sérstökum aðstæðum. Í ljósi þess að meðlagsgreiðendur eru í 95% tilvika feður mun frumvarpið í raun fela í sér framseljanleika fæðingarorlofs frá föður til móður. Slíkt mun hafa fordæmisgildi á öðrum sviðum kerfisins.

Það er tveggjað að tala um að “Ef forsjárlaust foreldri nýti ekki rétt sinn..”; þar sem nýtingarrétturinn er ekki valkvæður, heldur er það forsjáforeldrið sem “veitir” nýtingarréttinn. Með því að veita ekki nýtingarréttinn getur forsjárlaust foreldri eðlilega ekki nýtt sér réttindin. Þar sem það er forsjáforeldrið sem ákveður hvort forræðislaus foreldrið fái yfirhöfuð rétt til fæðingarorlofs mun framseljanleikinn búa til fjárhagslegan hvata hjá forsjáforeldrinu til að samþykkja ekki orlofsrétt – veita ekki nýtingarrétt - til forsjárlausa foreldrisins og vinnur það gegn anda sjálfra laganna. Þar með eru líkur á því að forsjárlausir feður missi í raun möguleikann á feðraorlofi, en milli 50-100 forræðislausir feður taka feðraorlof árlega..

Þar sem foreldri hefur ekki þetta ákvörðunarvald þegar forsjáin er sameiginleg mun frumvarpið stuðla að því að sameiginlegri forsjá verði hafnað á forsendum sem tengjast ekki hagsmunum barnsins, heldur þeim fjárhagslega ávinningi sem felst í því að forræðisforeldrið geti hafnað forræðislaus foreldrinu um rétt til fæðingarorlofs og fá þannig réttinn framseldan til sín. Frumvarpið skapar því hvata gegn sameiginlegu forsjánni og þar með gegn hagsmunum barna.

Félagið bendir á mikilvægi þess að styrkja sameiginlegu forsjána með heimild dómara til að dæma sameiginlega forsjá. Slík heimild myndi ein og sér auka sáttavilja og samstarf nýbakaðra foreldra um aðkomu beggja að uppeldi barnsins óháð fjölskyldugerð. Óeðlilegt er að annað foreldrið skuli algjörlega ráða hvernig forsjá barns skuli háttáð án neins möguleika hins til áfrýjunar. Ef til kemur fjárhagslegur hvati í frumbersku barnsins til að hafna sameiginlegri forsjá mun það veikja stöðu þeirra barna sem síst skyldi.

Sameiginleg forsjá á að vera meginregla við fæðingu allra barna enda hagsmunir allra barna að virkja ábyrgð og hlutverk beggja foreldra strax. Það er úrelt sjónarmið að sambúðarform foreldranna, eða vöntun á því, skuli ráða hlutverki og aðkomu föður.

Frumvarpinu er ætlað að ná fram réttlætismáli. Félag um foreldrajafrétti hefur mikinn skilning á því sjónarmiði að hvert barn skuli njóta foreldris í orlofi í samtals 9 mánuði í frumbersku. Mjög mikilvægt er að finna hversu margir forsjárlausir feður/foreldrar af þessum 400-500 sem ekki taka orlof, fá yfirhöfuð nýtingarréttinn og hversu mörgum er hafnað um nýtingarréttinn. Einnig væri spurning hvort lengja ætti tímenn sem forræðislausir hefðu til töku fæðingarorlofs úr 18 mánuðum í t.d 24-30 mánuði, en ákveðin hefðu í umgengnisdómum hefur skapast í þá átt að miða við 2ja ára aldur þegar barni er úrskurðaður réttur til að gista hjá föður.

Vinna þarf gegn þeirri hugsun að það sé ráðandi afl í réttindum ungs barns til umgengni við föður sinn, hversu vel móðirin þekkti hann eða hvernig þeirra sambandi var háttað. Slíkt er erfitt að réttlæta út frá hagsmunum barnsins og því má athuga hvort umrædd uppáskrift móður á nýtingarrétti til handa föður sé ekki tímaskekkja eða a.m.k. að hægt sé að áfrýja höfnun til nefndar fagfólks. Síðan væri hægt að skoða hvort kynna þurfi nógildandi reglur betur og í raun hvetja forræðislausa feður til að nýta réttinn, þ.e. að láta á hann reyna. Slíkt er sannarlega í anda laganna, stuðlar að launajafnrétti og bætir stöðu barna sem alast upp án beggja foreldra.

Niðurstaða varðandi grein 1:

Félag um foreldrajafrétti styður ekki grein 1 og leggur til að aðrar leiðir verði fundnar til að leiðrétta það hagsmunamál sem um ræðir án þess að ganga gegn anda fæðingarorlofslaganna.

Grein 2.: Í stað orðanna „tvö tekjuár“ í 2. mgr. 13. gr. laganna kemur: tvö ár.

Félagið telur að hagsmunamál sé um að ræða. Tekjuár er eðlilega valið vegna skattskila sem einfaldar úrvinnslu og sannreyningu tekna. Til eru aðrar leiðir.

Niðurstaða varðandi grein 2.

Félag um foreldrajafrétti styður greinina.

Grein 3.: Í því tilfelli þegar foreldrar í hjúskap hafa flutt lögheimili sitt til útlanda vegna náms annars foreldrisins en hitt stundar fjarnám frá Íslandi, geta þau bæði átt tilkall til undanþágu frá skilyrði um lögheimili hér á landi ef önnur skilyrði greinar þessarar eru uppfyllt.

Félagið telur að um réttlætismál sé að ræða en varar á sama tíma við því að undanþágan sé mjög sértæk og skapi fordæmi fyrir öðrum slíkum.

Niðurstaða varðandi grein 3.

Félag um foreldrajafrétti styður greinina.

F.h. Félags um foreldrajafrétti
Lúðvík Börkur Jónsson
Sími 8922327